

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลดอยเต่า

อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กันยายน 2567

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ได้นำแนวคิดขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืน ให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 ร่วมกับกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดิน ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้สถานีพัฒนาที่ดิน ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดิน อย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่
กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-1
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-10
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6	แผนการใช้ที่ดิน
6.1	การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล
6.2	แผนการใช้ที่ดิน
บทที่ 7	การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน
7.1	ขั้นตอนการดำเนินงาน
7.2	กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน
7.3	กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น
7.4	ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญญัตินี้

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลำปาง	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2566	2-10
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรกร ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2566	2-10
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2565	2-12
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่	3-5
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในงบประมาณ 2568-2572	7-5
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-7
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ โครงการนำร่องตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-9

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่	2-2
2-2	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดลำปาง	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่	2-8
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่	3-7
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่	6-7

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของการประเมินในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วย ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผน การใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบสนองสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทรัพยากร ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

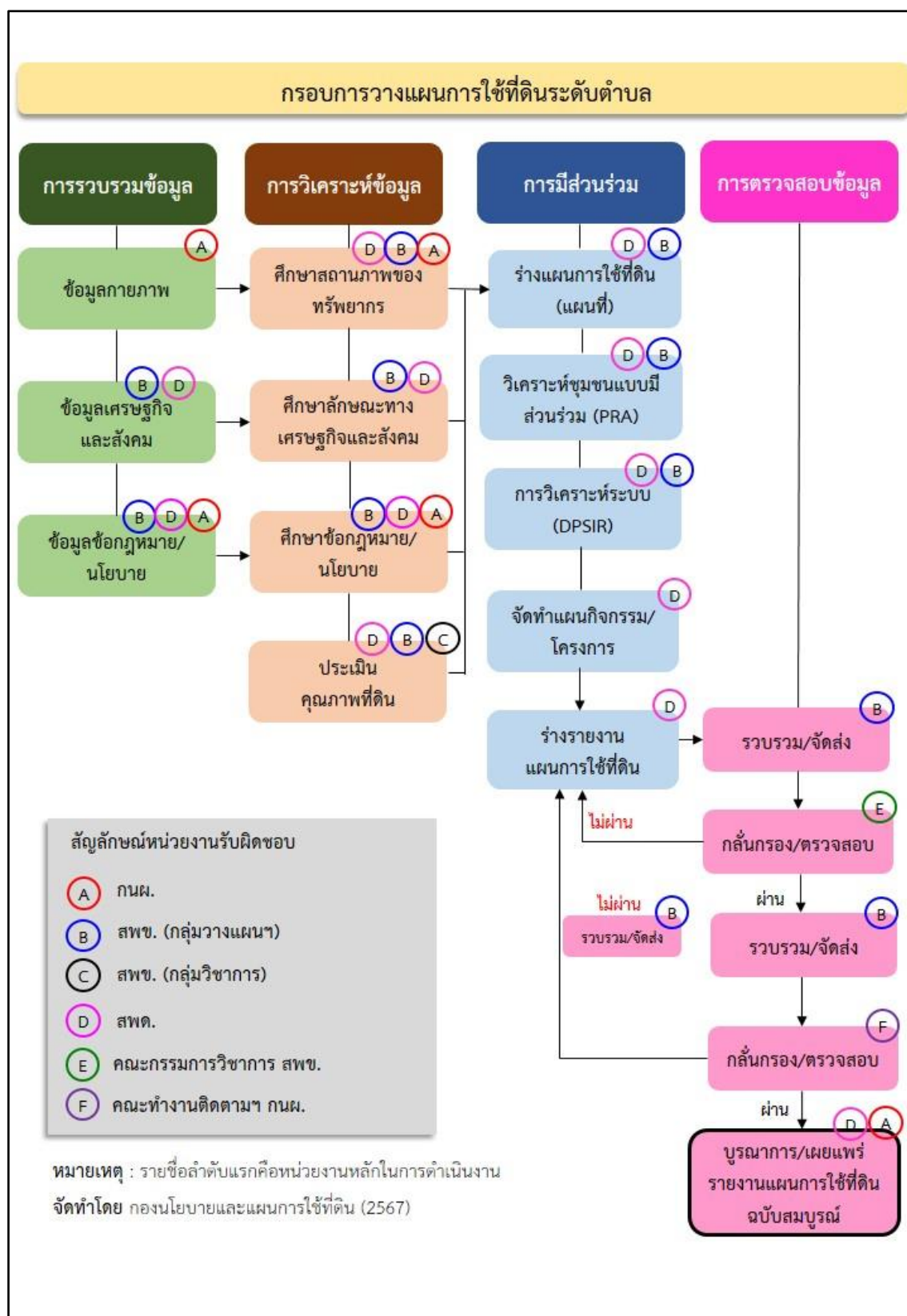
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมคุณภาพชีวิต จัดระเบียบสังคม อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม พร้อมดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น” (องค์การบริหารส่วนตำบลดอยเต่า, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอดอยเต่า มีพื้นที่ประมาณ 99.33 ตารางกิโลเมตร หรือ 62,080 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลมิดกา ตำบลโป่งทุ่ง อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลมิดกา ตำบลโป่งทุ่ง อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลโป่งทุ่ง อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลมิดกา ตำบลโป่งทุ่ง อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

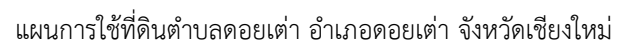
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านถิ่นสำราญ	หมู่ที่ 6 บ้านสันป่าด้า
หมู่ที่ 2 บ้านไร่	หมู่ที่ 7 บ้านสันติสุข
หมู่ที่ 3 บ้านดอยเต่า	หมู่ที่ 8 บ้านผาจุก
หมู่ที่ 4 บ้านฉิมพลี	หมู่ที่ 9 บ้านทุ่งคอกช้าง
หมู่ที่ 5 บ้านแม่ทก	หมู่ที่ 10 บ้านดอยเต่า

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ลาดชันสูง มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน เนินเขาและพื้นที่สูงชันทิศตะวันตกเป็นพื้นที่เขา มีความสูงประมาณ 600 เมตร จากระดับทะเลปานกลาง มีลำน้ำ ลำห้วยไหลผ่านที่สำคัญ เช่น น้ำแม่มิมน น้ำแม่แลบ น้ำแม่ฮาว ห้วยชี้เหล็ก ห้วยแม่ขี

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 พบว่า ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 26.4 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 37.3 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 15.6 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,182.8 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 112 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 220.8 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 17 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดลำปาง ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ETO) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายน ถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายน ถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

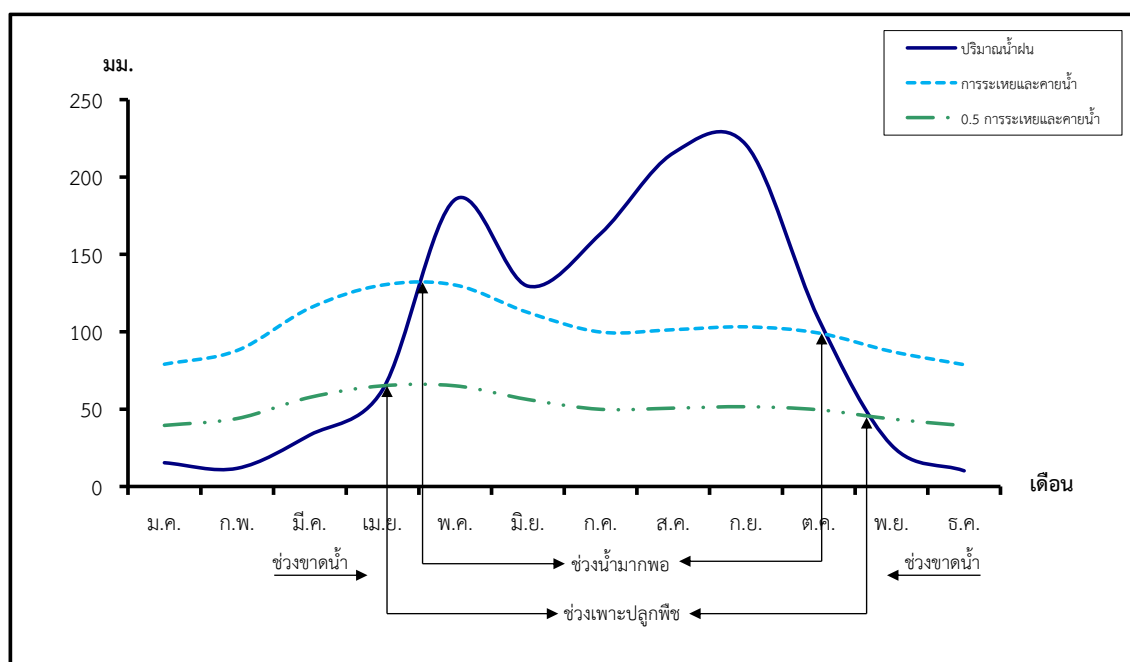
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดลำปาง¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	15.6	29.9	22.4	72.0	15.4	1.7	79.1	15.0
ก.พ.	16.9	33.3	25.1	61.0	11.8	1.5	87.9	11.6
มี.ค.	20.6	36.3	28.1	56.0	33.3	3.3	115.3	31.5
เม.ย.	23.4	37.3	29.7	61.0	62.5	6.6	130.2	56.3
พ.ค.	24.1	35.0	28.7	75.0	185.5	14.8	130.2	130.4
มิ.ย.	24.2	33.4	28.0	80.0	129.5	15.0	112.5	102.7
ก.ค.	24.0	32.5	27.6	82.0	163.4	17.8	99.8	120.7
ส.ค.	23.7	31.8	27.0	85.0	215.5	19.8	101.4	141.2
ก.ย.	23.5	31.9	27.0	85.0	220.8	17.3	103.2	142.8
ต.ค.	22.4	31.1	26.1	85.0	108.1	10.1	99.2	89.4
พ.ย.	19.6	30.7	24.7	80.0	26.8	3.1	87.3	25.7
ธ.ค.	16.4	29.2	22.5	77.0	10.2	1.4	78.7	10.0
เฉลี่ย	21.2	32.7	26.4	74.9	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,182.8	112.4	1,224.8	877.3

หมายเหตุ: ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดลำปาง

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่า สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วย ประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,056 ไร่ หรือร้อยละ 3.31 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 18,046 ไร่ หรือร้อยละ 29.06 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 3,547 ไร่ หรือร้อยละ 5.71 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาร้าง นาข้าว+พืชผัก

2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 1,047 ไร่ หรือร้อยละ 1.69 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ข้าวโพด ไร่ร้าง พืชไร่ ผสม

3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 173 ไร่ หรือร้อยละ 0.13 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ จามจุรี ยางพารา ไม้ยืนต้นผสม

4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 13,250 ไร่ หรือร้อยละ 21.34 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ลำไย มะม่วง มะขาม

5) พืชสวน มีเนื้อที่ 9 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชผัก

6) ไร่มันยูเนียน มีเนื้อที่ 8 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชไร่มันยูเนียน (ไร่มันยูเนียน)

7) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 9 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

2.5.3 พื้นที่ป่า มีเนื้อที่ 38,714 ไร่ หรือร้อยละ 62.36 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบสมบูรณ์ ป่าผลัดใบรกร้าง ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 466 ไร่ หรือร้อยละ 0.75 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา หนอง บึง ทะเลสาบ

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 2,800 ไร่ หรือร้อยละ 4.23 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ ไม้ละเมาะ ทุ่งหญ้าธรรมชาติ เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,056	3.31
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,833	2.95
U202	หมู่บ้านชาวไทยภูเขา	62	0.10
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	111	0.18
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	31	0.05
U603	สุสาน ป่าช้า	19	0.03
A	พื้นที่เกษตรกรรม	18,044	29.07
A100	นาไร่	388	0.63
A101	นาข้าว	2,984	4.81
A101+ A202	นาข้าว+ข้าวโพด	50	0.08
A101+A502	นาข้าว+พืชผัก	125	0.20
A200	ไร่ไร่	234	0.38
A201	พืชไร่ผสม	213	0.34
A202	ข้าวโพด	525	0.85
A202/ A413	ข้าวโพด/ลำไย	76	0.12
A301	ไม้ยืนต้นผสม	24	0.04
A302	ยางพารา	32	0.05
A303	ปาล์มน้ำมัน	4	0.01
A305	สักร	20	0.03
A315	ไม้ปลูกเพื่อการค้า	1	0.00
A318	จามจุรี	92	0.15
A407	มะม่วง	8	0.01
A412	มะขาม	3	0.01
A413	ลำไย	13,239	21.33

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

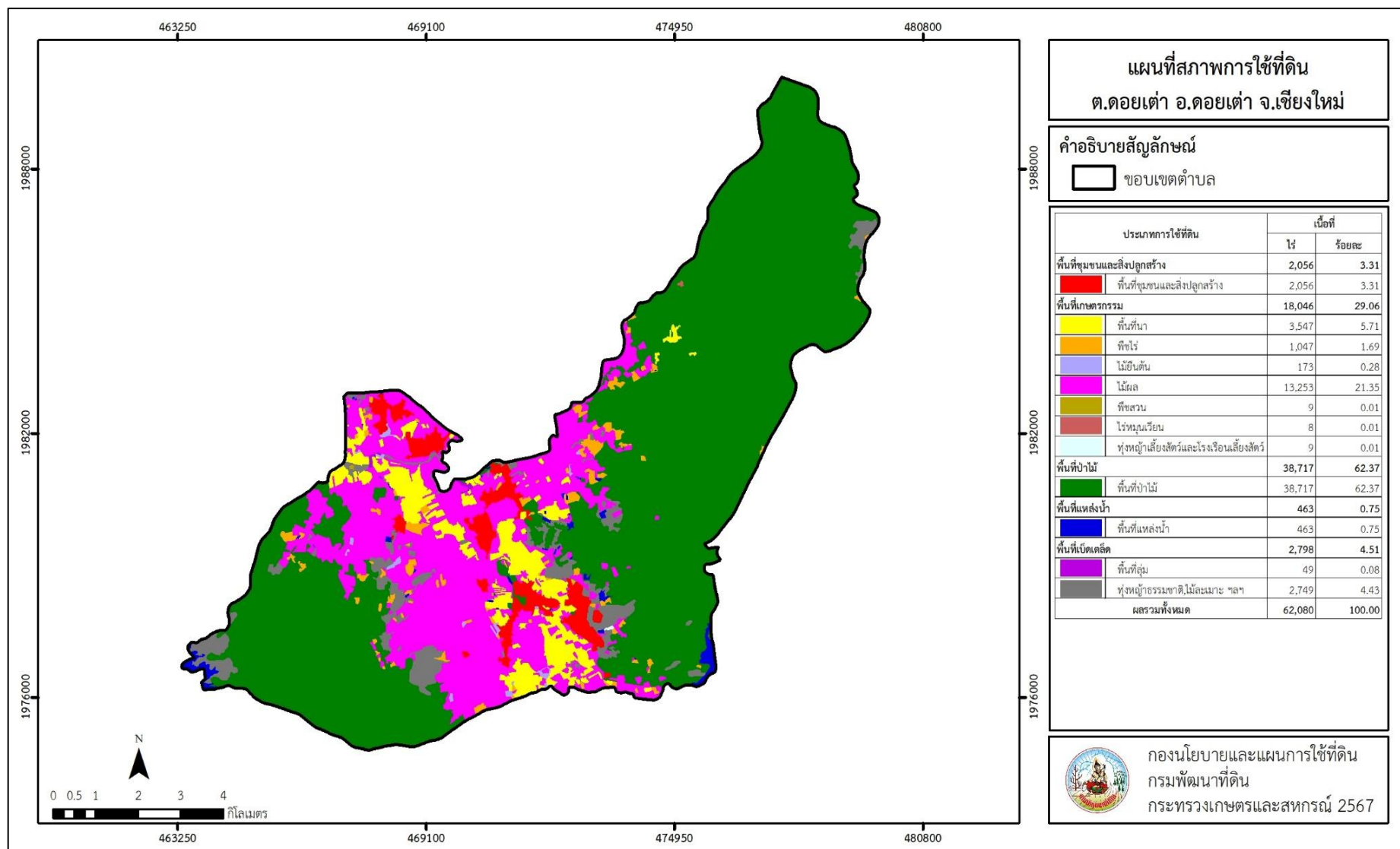
หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A502	พืชผัก	9	0.01
A601	พืชไร่ผสม (ไร่หมุนเวียน)	8	0.01
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	9	0.02
F	พื้นที่ป่าไม้	38,714	62.36
F101	ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์	1,766	2.84
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	9,336	15.04
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	27,612	44.48
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	2,800	4.231862
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	198	0.32
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	2,380	3.83
M201	พื้นที่ลุ่ม	49	0.08
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	133	0.21
M304	บ่อดิน	40	0.06
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	466	0.75
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	7	0.01
W201	อ่างเก็บน้ำ	360	0.58
W202	บ่อน้ำในไร่นา	99	0.16
ผลรวมทั้งหมด		62,080	100.00

ที่มา: กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน (2567)

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลดอยเต่า มีประชากรรวม 6,044 คน แยกเป็นชาย 2,945 คน เป็นหญิง 3,099 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 60.85 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,613 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,680 ครัวเรือน หรือร้อยละ 64.29 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 933 ครัวเรือน หรือร้อยละ 35.71 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลดอยเต่า	2,613	2,945	3,099	6,044
หมู่ที่ 1 ถิ่นสำราญ	277	353	383	736
หมู่ที่ 2 ไไร่	394	476	467	943
หมู่ที่ 3 ดอยเต่า	311	304	335	639
หมู่ที่ 4 ฉิมพลี	399	452	456	908
หมู่ที่ 5 แม่ทก	111	132	133	265
หมู่ที่ 6 สันป่าด้า	274	333	362	695
หมู่ที่ 7 สันติสุข	328	309	344	653
หมู่ที่ 8 ผาจุก	171	205	214	419
หมู่ที่ 9 พุงคอกช้าง	89	105	111	216
หมู่ที่ 10 ดอยเต่า	259	276	294	570

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	2,613	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,680	64.29
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	933	35.71

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 62,080 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,613 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 23.76 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 18,046 ไร่ หรือร้อยละ 29.06 ของเนื้อที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 10.74 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกไม้ผล และทำนา โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,680 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกผลไม้มากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ ข้าว เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย และบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2567 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 160,473.21 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 57,181.56 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 79,264.42 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 28,244.36 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 81,208.79 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 28,937.20 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

แผนการใช้ที่ดินตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลดอยเต่า	116,892.03	15,824.84	14,303.67	13,452.67	160,473.21	57,181.56	79,264.42	28,244.36
หมู่ที่ 1 ถิ่นสำราญ	130,110.10	7,938.25	11,603.85	14,031.51	163,683.70	49,848.04	41,686.44	12,695.14
หมู่ที่ 2 ไไร่	90,158.80	13,845.70	23,288.76	19,691.09	146,984.36	47,524.94	64,530.21	20,864.77
หมู่ที่ 3 ดอยเต่า	59,719.78	824.18	4,692.31	7,989.01	73,225.27	43,129.45	8,454.49	4,979.67
หมู่ที่ 4 ฉิมพลี	144,118.06	23,449.65	15,025.00	9,267.67	191,860.38	63,658.74	110,409.40	36,633.53
หมู่ที่ 5 แม่ทก	144,732.56	34,593.02	19,682.56	15,290.70	214,298.84	74,917.48	135,813.95	47,479.67
หมู่ที่ 6 สันป่าด้า	139,595.85	15,455.96	9,052.33	2,424.87	166,529.02	54,660.03	91,905.18	30,166.16
หมู่ที่ 7 สันตีสู่ข	134,248.77	25,295.57	15,642.36	31,561.58	206,748.28	73,245.90	123,393.31	43,715.25
หมู่ที่ 8 ผาจุก	114,097.60	13,236.00	19,440.80	12,540.00	159,314.40	50,672.52	137,592.00	43,763.36
หมู่ที่ 9 หุ้งคอกช้าง	135,138.46	13,427.69	11,852.92	10,153.85	170,572.92	54,887.33	52,976.92	17,047.03
หมู่ที่ 10 ดอยเต่า	96,880.79	14,494.40	10,262.71	7,162.15	128,800.05	67,051.79	46,372.79	24,141.13

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตพื้นที่เตรียมการประกาศเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบ้านโฮ้ง เนื้อที่ 4,875 ไร่
- (2) เขตอุทยานแห่งชาติแม่งาน เนื้อที่ 9,671 ไร่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 37,562 ไร่
- (2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 10,478 ไร่
- (3) เขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) เนื้อที่ 2,704 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 6,296 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1B เนื้อที่ 160 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 3,862 ไร่
- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 7,669 ไร่
- 5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 23,587 ไร่
- 6) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 20,488 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลดอยเต่า มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,182.8 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลดอยเต่า มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ ทะเลสาบดอยเต่า น้ำแม่หาด ห้วยกองแก้ว ห้วยต้าง ห้วยถ้ำ ห้วยบง ห้วยปือก ห้วยโป่งขาว ห้วยผาจ้อ ห้วยผาแดง ห้วยแม่ตูป ห้วยแม่ทก ห้วยแม่ปึง เหมือนนาสี่ปันน้อย และเหมือนนาสี่ปันหลวง

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยแม่ตูป

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2567) พบว่า ตำบลดอยเต่า มีจำนวน บ่อบาดาลราชการ จำนวน 44 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชน จำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 28 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 4 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 5 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Hd-sic1A ชุดดินหางดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,597 ไร่ หรือร้อยละ 4.18 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Hd-sic1A/ssub ชุดดินหางดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และดินล่างพบชั้นดินทราย มีเนื้อที่ 219 ไร่ หรือร้อยละ 0.35 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Hd-clA ชุดดินหางดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 268 ไร่ หรือร้อยละ 0.43 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Hd-fsi-s1A ดินหางดงที่เป็นดินทรายแป้งละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 657 ไร่ หรือร้อยละ 1.06 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Sai-s1A ชุดดินสันทราย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 163 ไร่ หรือร้อยละ 0.26 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 23 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Bar-s1B ชุดดินบ้านไร่ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 939 ไร่ หรือร้อยละ 1.51 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Bar-s1C ชุดดินบ้านไร่ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 450 ไร่ หรือร้อยละ 0.73 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Bg-clB ชุดดินบ้านจ้อย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 326 ไร่ หรือร้อยละ 0.53 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Cm-s1A ชุดดินเชียงใหม่ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 679 ไร่ หรือร้อยละ 1.10 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Cm-s1B ชุดดินเชียงใหม่ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,106 ไร่ หรือร้อยละ 1.78 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Cm-gm-s1A/b ดินเชียงใหม่ที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทนา มีเนื้อที่ 62 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ดิน Don-s1A ชุดดินดงยางเอน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,290 ไร่ หรือร้อยละ 2.08 ของเนื้อที่ตำบล
- 8) หน่วยแผนที่ดิน Hc-s1B ชุดดินห้างฉัตร มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 771 ไร่ หรือร้อยละ 1.24 ของเนื้อที่ตำบล

- 9) หน่วยแผนที่ดิน Hc-mw-sLB ดินห้ำงฉัตรที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 122 ไร่ หรือร้อยละ 0.20 ของเนื้อที่ตำบล
 - 10) หน่วยแผนที่ดิน Mr-sLB ชุดดินแมร์มี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 242 ไร่ หรือร้อยละ 0.39 ของเนื้อที่ตำบล
 - 11) หน่วยแผนที่ดิน Ppm-clD ชุดดินภูผาม่าน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 88 ไร่ หรือร้อยละ 0.14 ของเนื้อที่ตำบล
 - 12) หน่วยแผนที่ดิน Ps-hb-sLC ดินภูสะนาที่มีความอิ่มตัวเบสสูง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 75 ไร่ หรือร้อยละ 0.12 ของเนื้อที่ตำบล
 - 13) หน่วยแผนที่ดิน Ps-hb-sLE ดินภูสะนาที่มีความอิ่มตัวเบสสูง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 112 ไร่ หรือร้อยละ 0.18 ของเนื้อที่ตำบล
 - 14) หน่วยแผนที่ดิน Sp-sLB ชุดดินสันป่าตอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 148 ไร่ หรือร้อยละ 0.24 ของเนื้อที่ตำบล
 - 15) หน่วยแผนที่ดิน Sp-fl-sLB ดินสันป่าตองที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 56 ไร่ หรือร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล
 - 16) หน่วยแผนที่ดิน Sp-hb-sLB ดินสันป่าตองที่มีความอิ่มตัวเบสสูง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,058 ไร่ หรือร้อยละ 3.31 ของเนื้อที่ตำบล
 - 17) หน่วยแผนที่ดิน Sp-hb-sLB/d3c ดินสันป่าตองที่มีความอิ่มตัวเบสสูง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และพบมวลสารพอกหรือสารเม็ดกลมของเหล็กที่ความลึก 50-100 เซนติเมตร มีเนื้อที่ 473 ไร่ หรือร้อยละ 0.76 ของเนื้อที่ตำบล
 - 18) หน่วยแผนที่ดิน Sp-hb,fl-sLB ดินสันป่าตองที่มีความอิ่มตัวเบสสูงและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 325 ไร่ หรือร้อยละ 0.53 ของเนื้อที่ตำบล
 - 19) หน่วยแผนที่ดิน Sp-hb,tk-sLB ดินสันป่าตองที่มีความอิ่มตัวเบสสูงและเป็นทรายหยา มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 628 ไร่ หรือร้อยละ 1.01 ของเนื้อที่ตำบล
 - 20) หน่วยแผนที่ดิน Tk-clB ชุดดินตาคลี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 380 ไร่ หรือร้อยละ 0.61 ของเนื้อที่ตำบล
 - 21) หน่วยแผนที่ดิน Tk-br-clB ดินตาคลีที่เป็นดินสีน้ำตาล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,916 ไร่ หรือร้อยละ 7.92 ของเนื้อที่ตำบล
 - 22) หน่วยแผนที่ดิน Tk-br-clC ดินตาคลีที่เป็นดินสีน้ำตาล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,268 ไร่ หรือร้อยละ 3.65 ของเนื้อที่ตำบล
 - 23) หน่วยแผนที่ดิน Uti-sLB ชุดดินอุทัย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 636 ไร่ หรือร้อยละ 1.03 ของเนื้อที่ตำบล
- 3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 4 หน่วยแผนที่ ได้แก่
- 1) หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 33,449 ไร่ หรือร้อยละ 53.88 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน RL ที่ดินเต็มไปด้วยก้อนหิน มีเนื้อที่ 5,774 ไร่ หรือร้อยละ 9.30 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน U พื้นที่ชุมชน มีเนื้อที่ 503 ไร่ หรือร้อยละ 0.81 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 300 ไร่ หรือร้อยละ 0.48 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินต้น มีเนื้อที่ 7,806 ไร่ หรือร้อยละ 12.57 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินแมร์ม (Mr) ชุดดินตาคลี (Tk) และดินตาคลีที่เป็นดินสัน้ำตาล (Tk-br) และปัญหาดินทรายจัด มีเนื้อที่ 628 ไร่ หรือร้อยละ 1.01 ของเนื้อที่ตำบล คือ ดินสันป่าตองที่มีความอึดตัวเบสสูง และเป็นทรายหนา (Sp-hb,tk)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของ ชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Bar-slB	2-5	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	5.0-6.5	<2	-	939	1.51
Bar-slC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	5.0-6.5	<2	-	450	0.73
Bg-clB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	326	0.53
Cm-silA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-7.0	5.0-7.0	<2	-	679	1.10
Cm-slB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	1,106	1.78
Cm-gm-silA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึง	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-7.0	5.0-7.0	<2	-	62	0.10
Don-silA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	1,290	2.08
Hc-slB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-7.0	4.5-5.5	<2	-	771	1.24
Hc-mw-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.5-7.0	4.5-5.5	<2	-	122	0.20
Hd-siclA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	10-20	>75	5.5-7.0	5.5-8.0	<2	-	2,597	4.18
Hd-siclA/ssub	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	10-20	>75	5.5-7.0	5.5-8.0	<2	-	219	0.35
Hd-clA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	10-20	>75	5.5-7.0	5.5-8.0	<2	-	268	0.43
Hd-fsi-silA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	10-20	>75	5.5-7.0	5.5-8.0	<2	-	657	1.06
Mr-slB	2-5	25-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	242	0.39
Ppm-clD	12-20	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	5.5-8.0	<2	-	88	0.14
Ps-hb-slC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-6.0	6.0-7.0	<2	-	75	0.12
Ps-hb-slE	20-35	50-100	ดี	ต่ำ	<10	35-75	5.0-6.0	6.0-7.0	<2	-	13	0.02
Ps-hb-slE*	20-35	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-6.0	6.0-7.0	<2	-	99	0.16

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของ ชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Sai-slA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-7.0	5.0-8.0	<2	-	163	0.26
Sp-slB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	148	0.24
Sp-fl-slB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	56	0.09
Sp-hb-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	256	0.41
Sp-hb-slB*	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	1,802	2.90
Sp-hb-slB/d3c	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	473	0.76
Sp-hb,fl-slB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	325	0.53
Sp-hb,tk-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	238	0.38
Sp-hb,tk-slB*	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	390	0.63
Tk-clB	2-5	0-50	ดี	สูง	>20	>75	7.0-8.0	7.0-8.5	<2	-	380	0.61
Tk-br-clB	2-5	0-50	ดี	สูง	>20	>75	7.0-8.0	7.0-8.5	<2	-	4,916	7.92
Tk-br-clC	5-12	0-50	ดี	สูง	>20	>75	7.0-8.0	7.0-8.5	<2	-	2,268	3.65
Uti-slB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.0-6.5	<2	-	636	1.03
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	33,449	53.88
RL	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,774	9.30
U	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	503	0.81
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	300	0.48
รวมทั้งหมด											62,080	100.00

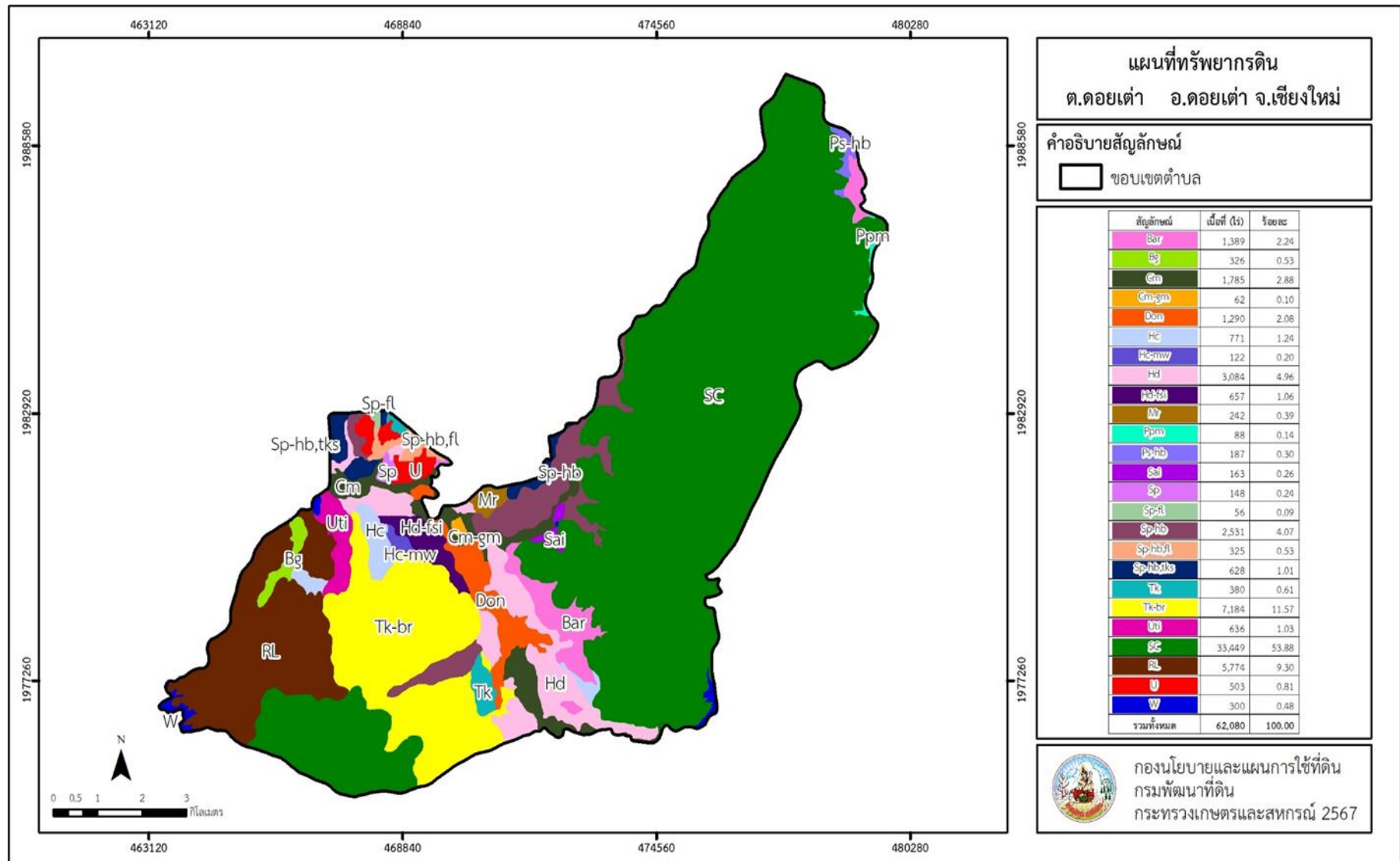
หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลดอยเต่า คือ

- 1) ดินเสื่อมโทรม / ไม่ได้วิเคราะห์ดิน
- 2) ต้นทุนการผลิตสูง ราคาผลผลิตไม่แน่นอน
- 3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง
- 4) ขาดเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน
- 5) มีปัญหาคุณภาพน้ำ (มีกลิ่นกำมะถัน)
- 6) ไฟฟ้าดับบ่อยและไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลดอยเต่า มีความต้องการ 7 ประการ คือ

- 1) แก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) ต้องการวิเคราะห์ดิน และภาครัฐสนับสนุนปัจจัยการผลิตในการปรับปรุงบำรุงดิน
- 3) ประกันราคาผลผลิต และมี พรบ. ลำไย
- 4) ต้องการแหล่งเก็บน้ำเพิ่มเติม/ขุดลอกแหล่งเก็บน้ำเดิม/ขยายเขตชลประทาน
- 5) ต้องการให้มีการยกเลิกเขตป่า เปลี่ยนไปเป็น สปก. หรือ โฉนด
- 6) ภาครัฐช่วยควบคุมราคาปุ๋ย และสารเคมีทางการเกษตร
- 7) ต้องการเปลี่ยนระบบไฟฟ้าแบบใหม่ที่ทำให้ไฟฟ้าไม่ดับบ่อย

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 3 ประการ คือ

- 1.1) การใช้ที่ดินไม่ตรงกับศักยภาพ
- 1.2) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ
- 1.3) นโยบายภาครัฐ การค้าเสรี

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 6 ประการ คือ

- 2.1) ใช้ที่ดินอย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีการจัดการดินที่เหมาะสม
- 2.2) ราคาปัจจัยการผลิต และผลผลิตถูกควบคุมโดยระบบตลาดหรือนายทุน
- 2.3) มีแหล่งเก็บกักน้ำหรือระบบกระจายน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอ
- 2.4) พื้นที่นอกเขตป่ามีน้อย ทำให้มีการทำการเกษตรในพื้นที่ป่าตามกฎหมาย
- 2.5) ต้นน้ำมีแร่กำมะถันสูง
- 2.6) พื้นที่ตำบลอยู่ห่างไกลจากแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้า ระบบจ่ายไฟฟ้าไม่ทั่วถึง

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 6 ประการ คือ

- 3.1) ดินเสื่อมโทรม / ไม่ได้วิเคราะห์ดิน
- 3.2) ต้นทุนการผลิตสูง ราคาผลผลิตไม่แน่นอน
- 3.3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง
- 3.4) ขาดเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน
- 3.5) มีปัญหาคุณภาพน้ำ (มีกลิ่นกำมะถัน)
- 3.6) ไฟฟ้าดับบ่อยและไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 3 ประการ คือ

- 4.1) รายได้น้อย รายจ่ายมาก
- 4.2) หนี้สินภาคการเกษตร
- 4.3) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

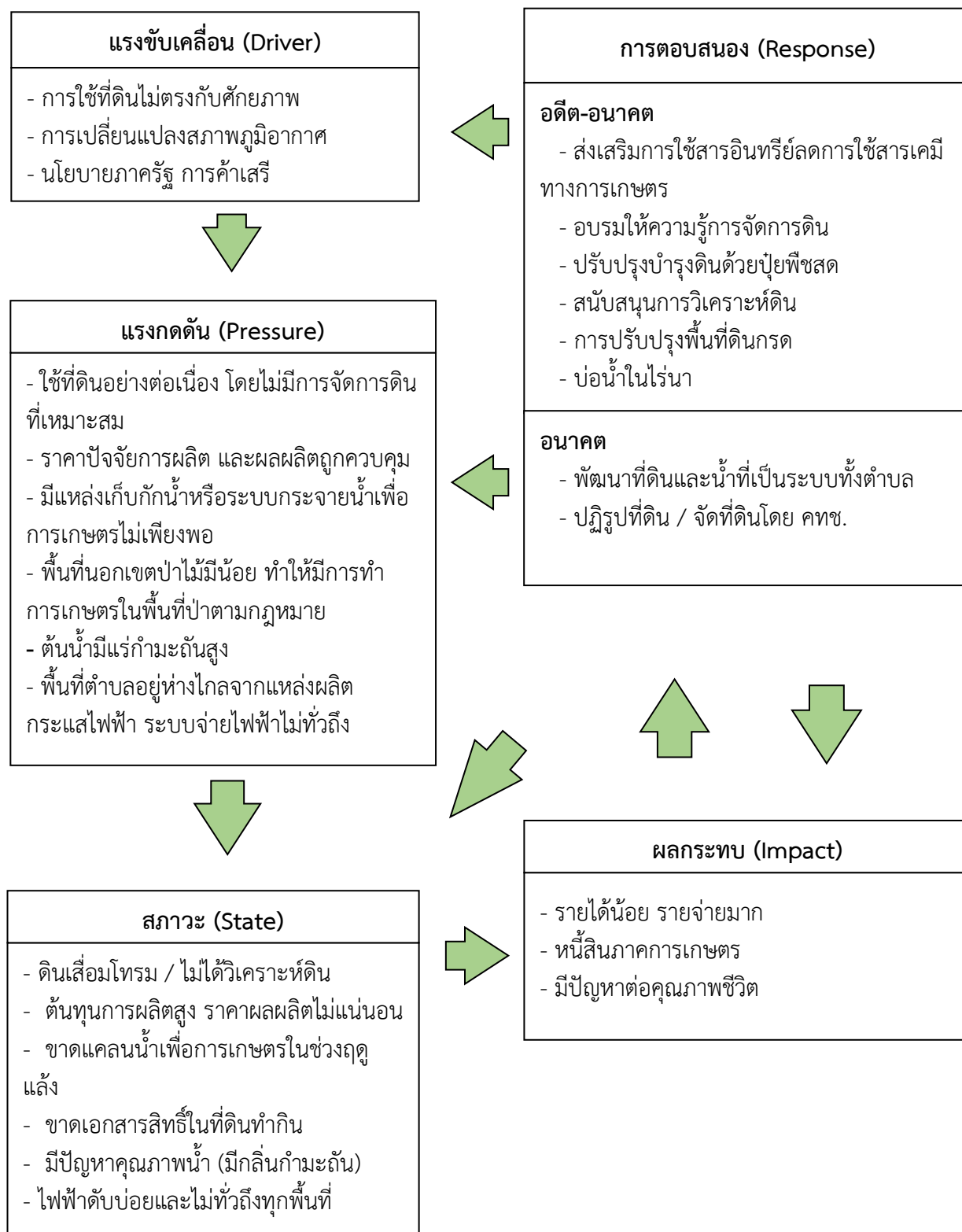
อดีต-ปัจจุบัน

- ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- อบรมให้ความรู้การจัดการดิน
- ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด
- สนับสนุนการวิเคราะห์ดินทางการเกษตร
- การปรับปรุงพื้นที่ดินกรด
- บ่อน้ำในไร่นา

อนาคต

- พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
- ปฏิรูปที่ดิน / จัดที่ดินโดย คทช.

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

- 1) ข้าว เกษตรกรจะปลูกข้าวในช่วงเดือนต้นเดือนสิงหาคม เก็บเกี่ยวในเดือนธันวาคม หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จ จากนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกหอมแดง หรือข้าวโพดหวานต่อ
- 2) หอมแดง เกษตรกรจะทำการปลูกต่อจากนาข้าว โดยจะเริ่มปลูกในช่วงเดือนพฤศจิกายน ธันวาคม และเก็บเกี่ยวในเดือนมีนาคม
- 3) ลำไย เกษตรกรส่วนใหญ่จะเลือกปลูกลำไยตลอดทั้งปี ในช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูก คือ ปลายฤดูฝน (กันยายนถึงตุลาคม) ซึ่งมีความชื้น ในดินและอากาศพอเหมาะ
- 4) ข้าวโพดหวาน เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกข้าวโพดหวาน ในช่วงก่อนปลูกข้าว โดยจะปลูกในช่วงเดือนเมษายน และเก็บเกี่ยวในเดือนมิถุนายน
- 5) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ นิยมปลูกบนพื้นที่ดอน เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน เพราะอาศัยน้ำฝนในการให้น้ำ และเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนพฤศจิกายน
- 6) ถั่วเหลือง เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกถั่วเหลือง ในช่วงก่อนปลูกข้าว โดยจะปลูกในช่วงเดือนเมษายน และเก็บเกี่ยวในเดือนมิถุนายน
- 7) งา เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกงา ในช่วงเดือนมีนาคม และเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนมิถุนายน

เดือน ระบบเกษตร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1. ข้าว								ข้าว				
2. หอมแดง	หอมแดง										หอมแดง	
3. ลำไย มะม่วง	ลำไย มะม่วง											
4. ข้าวโพดหวาน			ข้าวโพดหวาน									
5. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์				ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์								
6. ถั่วเหลือง			ถั่วเหลือง									
7. งา			งา									

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบันของตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และคำรน, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือ กิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือ ปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ลำไย ข้าว มะนาว หอมแดง ข้าวโพด มะม่วง

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

หน่วยที่ดิน	ลำไย	ข้าว	มะนาว	หอมแดง	ข้าวโพด	มะม่วง
Bar-slB	S3r	S3o	S2rns	S2ens	S2rn	S3r
Bar-slC	S3r	S3ewo	S2rns	S2ens	S2ern	S3r
Bg-clB	S2ns	S3o	S2ns	S2ens	S2n	S2ns
Cm-gm-slA/b	S2ns	S2on	S2ons	S2ons	S2on	S2ns
Cm-silA	S2ns	S3o	S2ns	S2ns	S2n	S2ns
Cm-slB	S2ns	S3o	S2ns	S2ens	S2n	S2ns
Don-silA	S2s	S2o	S2os	S2os	S2o	S2s
Hc-mw-slB	S2ns	S2ewon	S2ons	S2eons	S2on	S2ns
Hc-slB	S2ns	S3o	S2ns	S2ens	S2n	S2ns
Hd-clA	N	S1	N	N	N	N
Hd-fsi-silA	N	S1	N	N	N	N
Hd-siclA/ssub	N	S1	N	N	N	N
Hd-siclA	N	S1	N	N	N	N
Mr-slB	N	S3o	N	S2erns	S3r	N
Ppm-clD	S2ewns	N	S2ewns	S3e	S3e	S2ewns
Ps-hb-slC	S3r	S3ewo	S2rns	S2ens	S2ern	S3r
Ps-hb-slE	S3ewr	N	S3ew	N	N	S3ewr
Ps-hb-slE	S3ewr	N	S3ew	N	N	S3ewr
Sai-slA	S3o	S2n	S3o	N	S3o	S3o
Sp-fl-slB	S2ns	S3o	S2ns	S2ens	S2n	S2ns
Sp-hb,fl-slB	S2ns	S3o	S2ns	S2ens	S2n	S2ns
Sp-hb,tkl-slB	S2ns	S3o	S2ns	S2ens	S2ns	S2ns
Sp-hb,tkl-slB	S2ns	S3o	S2ns	S2ens	S2n	S2ns
Sp-hb-slB/d3c	S2ns	S3o	S2ns	S2ens	S2n	S2ns
Sp-hb-slB	S2ns	S3o	S2ns	S2ens	S2ns	S2ns
Sp-hb-slB	S2ns	S3o	S2ns	S2ens	S2n	S2ns
Sp-slB	S2ns	S3o	S2ns	S2ens	S2n	S2ns
Tk-br-clB	N	S3o	N	S2er	S3r	N

ตารางที่ 5-2 (ต่อ)

หน่วยที่ดิน	ลำไย	ข้าว	มะนาว	หอมแดง	ข้าวโพด	มะม่วง
Tk-br-clC	N	S3ewo	N	S2er	S3r	N
Tk-clB	N	S3o	N	S2er	S3r	N
Uti-slB	S2ns	S3o	S2ns	S2ens	S2n	S2ns

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาพการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของการประเมินการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพ โดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 42,939 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 69.18 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 28,952 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 46.65 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 9,237 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 14.88 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยไว้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดังเดิม

3) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 4,750 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 7.65 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก แผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำการกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 4 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 10,513 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 16.46 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมขั้นดี พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุดในตำบล เนื่องจากมีระบบชลประทาน สามารถส่งน้ำช่วยในการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรนอกฤดูฝน โดยเฉพาะข้าวนาปรัง และพืชอายุสั้นได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช ส่งผลให้มีศักยภาพของที่ดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2110) มีเนื้อที่ 2,622 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.22 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมสูงถึงปานกลาง และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าวโพด พืชผัก

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2120) มีเนื้อที่ 3,192 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.14 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ ลำไย มะม่วง

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2130) มีเนื้อที่ 69 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ จามจุรี ไม้ยืนต้นผสม

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2140) มีเนื้อที่ 54 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพด พืชไร่ผสม

(5) เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2150) มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูก ได้แก่ หอมแดง

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม ติดข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 783 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.26 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าวโพด พืชผัก

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2212) มีเนื้อที่ 1,815 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.92 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ ลำไย

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2213) มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ จามจุรี ไม้ยืนต้นผสม

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2214) มีเนื้อที่ 115 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.18 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพด พืชไร่ผสม

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2215) มีเนื้อที่ 3 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูก ได้แก่ หอมแดง

(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 17 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 4,104 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 6.61 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ ลำไย มะม่วง มะขาม

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 52 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.29 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ไม้สัก ยางพารา จามจุรี

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 161 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.26 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพด พืชไร่ผสม

3) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินต้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ ในตำบลพบ 1 เขต คือ เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 182 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.29 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก คือ ลำไย

4) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 2 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 1 เขตคือ เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2510) ปัจจุบันเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 2 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,101 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.38 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตคือ ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 2,051 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.30 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 31 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

(3) และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 19 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สุสาน ป่าช้า เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 466 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.75 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตคือ ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 7 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 459 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.74 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น บ่อน้ำในไร่นา อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 2,882 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.64 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ทุ่งหญ้าธรรมชาติ พื้นที่ลุ่มเหมืองเก่า บ่อขุดเก่า ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 499 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.80 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ทั้งนี้ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) หากมีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือปรับโครงสร้างของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่าง ๆ สามารถยกระดับเป็นเขตเกษตรกรรมชั้นดีได้ เนื่องจากมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำไว้แล้ว โดยเฉพาะระบบชลประทาน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

สัญลักษณ์ แผนที่	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1	เขตป่าไม้	42,939	69.18
1100	1.1 เขตป่าไม้สมบูรณ์	28,952	46.65
1200	1.2 เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	9,237	14.88
1300	1.3 เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	4,750	7.65
2	เขตเกษตรกรรม	13,193	21.25
	2.1 เขตเกษตรกรรมชั้นดี	5,943	9.57
2110	1) เขตทำนา	2,622	4.22
2120	2) เขตปลูกไม้ผล	3,192	5.14
2130	3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	69	0.11
2140	4) เขตปลูกพืชไร่	54	0.09
2150	5) เขตปลูกพืชทางเลือก	6	0.01
	2.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง	7,942	12.43
	1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่1)	2,732	4.40
2211	- เขตทำนา	783	1.26
2212	- เขตปลูกไม้ผล	1,815	2.92
2213	- เขตปลูกไม้ยืนต้น	16	0.03
2214	- เขตปลูกพืชไร่	115	0.18
2215	- เขตปลูกพืชทางเลือก	3	0.01

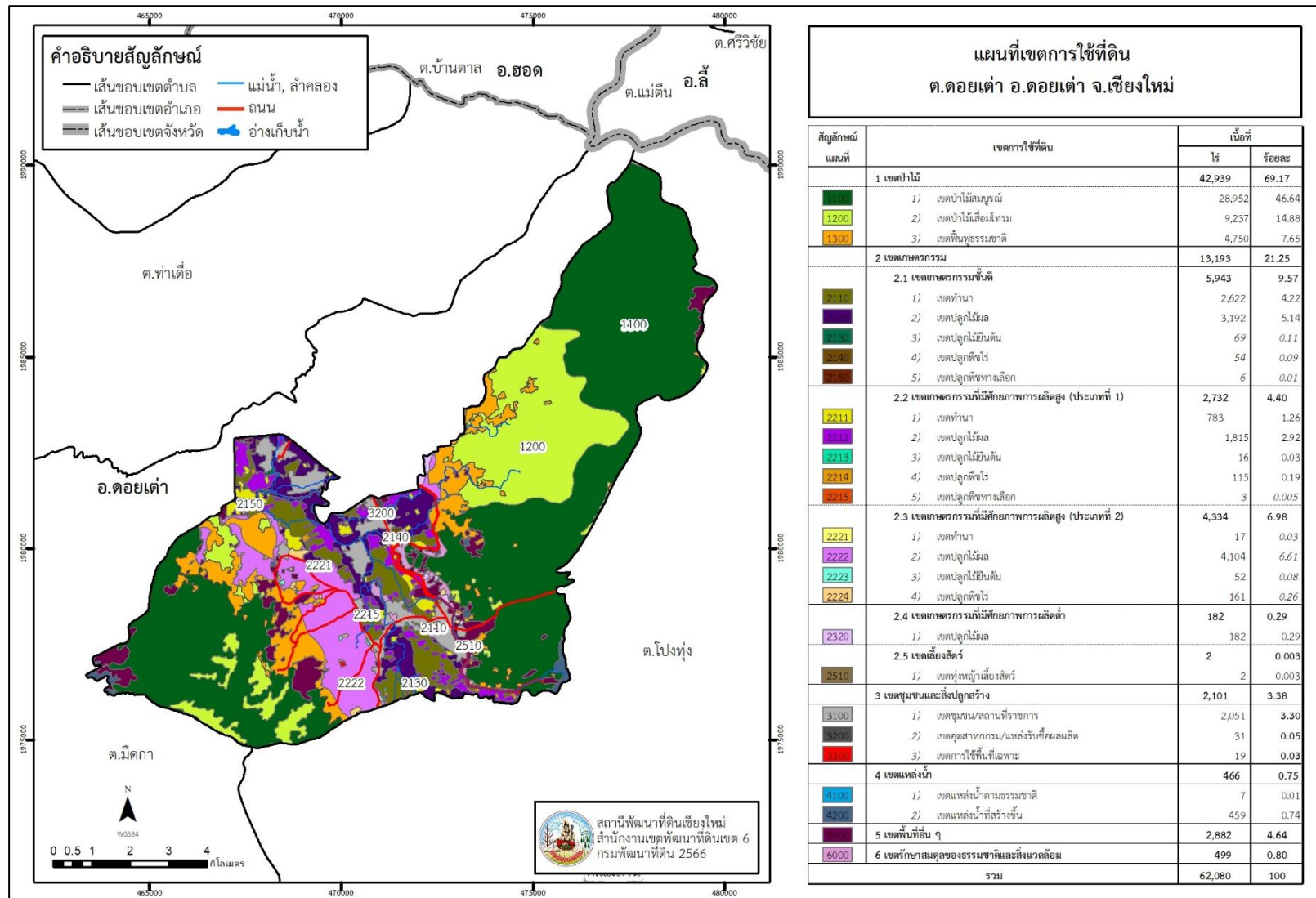
ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

สัญลักษณ์ แผนที่	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
	2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่2)	4,334	6.98
2221	- เขตทำนา	17	0.03
2222	- เขตปลูกไม้ผล	4,104	6.61
2223	- เขตปลูกไม้ยืนต้น	52	0.08
2224	- เขตปลูกพืชไร่	161	0.26
	2.3 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	182	0.29
2320	1) เขตปลูกไม้ผล	182	0.29
	2.6 เขตเลี้ยงสัตว์	2	0.01
2510	1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	2	0.01
	3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,101	3.38
3100	3.1 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	2,051	3.30
3200	3.2 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	31	0.05
3300	3.3 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	19	0.03
	4 เขตแหล่งน้ำ	466	0.75
4100	4.1 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	7	0.01
4200	4.2 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	459	0.74
5000	5 เขตพื้นที่อื่นๆ	2,882	4.64
6000	6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	499	0.80
รวม		62,080	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดินตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ แล้ว จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลดอยเต่า ไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลดอยเต่า เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่ นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) **ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินตื้น/ดินทราย** มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช
- (2) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (3) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (4) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (5) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (6) การรณรงค์เฝ้าติดตาม
- (7) การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์
- (8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด

2) **พื้นที่ขาดแคลนแหล่งน้ำ** มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) โครงการแหล่งน้ำในไร่นา นอกเขตชลประทาน
- (2) การพัฒนาแหล่งน้ำ ขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดิน และน้ำ (งานขุดลอก)
- (3) ระบบส่งน้ำด้วยพลังงาน แสงอาทิตย์

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินการของหน่วยงานอื่น

การดำเนินงานของหน่วยงานอื่น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่ทางหน่วยงานอื่นได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการนั้น ๆ (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา เขตปลูกไม้ผล เขตปลูกพืชไร่ และเขตปลูกพืชทางเลือก

(1) โครงการใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

(2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

(3) โครงการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(4) โครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าว (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(5) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ข้าว) (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(6) โครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตลำไยนอกฤดู (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(7) โครงการขุดเจาะบ่อบาดาลพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(8) โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(9) โครงการกำจัดวัชพืชข้าวโพด ลดการเผา (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(10) โครงการเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรโรดโรน (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(11) โครงการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการป้องกันกำจัดหนอนกระทู้ข้าวโพด (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(12) โครงการผลิตแคลเซียมโบรอนลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(13) โครงการลดต้นทุนการผลิตการปลูกลำไย/ลำไยนอกฤดู และการพัฒนาความรู้ด้านการปลูกผักสวนครัวอย่างปลอดภัย (องค์การบริหารส่วนตำบลดอยเต่า)

(14) โครงการเครื่องคัดขนาดลำไยให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(15) โครงการแปรรูปมะม่วงลำไย (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(16) โครงการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์การเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (องค์การบริหารส่วนตำบลดอยเต่า)

(17) โครงการสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรประจำตำบลดอยเต่าและเกษตรกร (องค์การบริหารส่วนตำบลดอยเต่า)

(18) โครงการฝึกอบรมและศึกษาดูงานเพื่อส่งเสริมอาชีพของเกษตรกร (องค์การบริหารส่วนตำบลดอยเต่า)

(19) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ (องค์การบริหารส่วนตำบลดอยเต่า)

(20) โครงการอบรมชุมชนพอเพียงตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (องค์การบริหารส่วนตำบลดอยเต่า)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

(1) สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัญหาของตำบลดอยเต่า ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 4 ประการ คือ (1) ปัญหาดินเสื่อมโทรม (2) ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ราคาผลผลิตไม่แน่นอน (3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง และ (4) ขาดเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่ไม่ใช่ปัญหาด้านการเกษตรโดยตรง คือ ขาดเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ไฟฟ้าดับบ่อยและไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ โดยปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

ในกรณีของปัญหาการเสื่อมโทรมของดินนั้น จะรวมถึง (1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (2) ดินถูกใช้ประโยชน์มาต่อเนื่อง แต่ไม่เคยได้รับการวิเคราะห์ดิน (3) เกษตรกรขาดความรู้การจัดการดินที่เหมาะสม การใช้ประโยชน์พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นการปลูกไม้ผล คือ ลำไย และรองลงมาจะเป็นการทำนา แล้วมีการปลูกพืชหลังนา ได้แก่ ข้าวโพด หอมแดง จะเห็นได้ว่าการใช้ที่ดินเพื่อการทำการเกษตรเกือบตลอดทั้งปีแทบจะไม่มีมีการพักพื้นที่ ซึ่งในการทำการเกษตรดังกล่าว เกษตรกรได้มีการใช้ทั้งปุ๋ยเคมี และสารเคมีอย่างเข้มข้นเพื่อบำรุงพืช และป้องกันกำจัดโรคและแมลงในพืช ประกอบกับเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องการจัดการดินที่เหมาะสมและถูกต้อง ส่วนใหญ่ไม่ได้มีการวิเคราะห์ดิน มีการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตรเพื่อเตรียมแปลง และไม่มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับปรุงโครงสร้างดิน ทั้งหมดนี้ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของดิน ดินขาดความอุดมสมบูรณ์โดยเฉพาะด้านโครงสร้างดิน ในบางพื้นที่ดินมีปัญหาเป็นกรด แนวทางการแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม ขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินแน่นทึบ และดินเป็นกรด คือ การแนะนำให้มีความรู้ในการปรับปรุงบำรุงดินที่ถูกต้องให้กับเกษตรกร การวิเคราะห์ดินและคำแนะนำการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อการจัดการดินอย่างเหมาะสม และลดต้นทุนในการจัดการดิน รวมถึงสนับสนุนและส่งเสริมการทำการใช้ปุ๋ยหมัก พืชปุ๋ยสด และน้ำหมักชีวภาพ เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน และลดต้นทุนในการผลิตให้ลดลง สนับสนุนปูนโดโลไมท์เพื่อปรับปรุงดินกรด

ในกรณีปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ถึงแม้บางพื้นที่เกษตรกรของตำบลเป็นเขตชลประทาน แต่พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่อยู่นอกเขตชลประทาน แหล่งกักเก็บน้ำไม่เพียงพอกับการใช้น้ำของพืชที่ปลูก จึงเป็นอีกปัญหาสำคัญของตำบล ในขณะที่พื้นที่นอกเขตชลประทานส่วนใหญ่ก็เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่หน่วยงานภาครัฐไม่สามารถสนับสนุนงานหรือโครงการที่จะช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรได้ ดังนั้นทางตำบลจำเป็นต้องรอโครงการด้านการจัดสรรที่ดินทำกินในเขตป่าไม้ก่อน หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ถึงจะเข้าไปดำเนินการได้ ซึ่งกิจกรรมที่ตำบลต้องการเพื่อแก้ไขปัญหา ได้แก่ การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ระบบส่งน้ำแบบพลังงานแสงอาทิตย์ (โซลาร์เซลล์) การขุดลอกแหล่งน้ำเดิมที่ตื้นเขินแล้ว การก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ และระบบส่งน้ำ/กระจายน้ำที่ทั่วถึงทุกพื้นที่

สรุปกิจกรรมด้านการพัฒนาที่ดิน ที่จะช่วยแก้ไขปัญหาของพื้นที่ดอยเต่า โดยที่ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องการให้กรมพัฒนาที่ดินสนับสนุน ได้แก่ การแนะนำให้มีความรู้ในการปรับปรุงบำรุงดินที่ถูกต้องให้กับเกษตรกร การวิเคราะห์ดินและคำแนะนำการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ สนับสนุนและส่งเสริมการทำการใช้ปุ๋ยหมัก พืชปุ๋ยสด และน้ำหมักชีวภาพ สนับสนุนปูนโดโลไมท์เพื่อปรับปรุงดิน การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ระบบส่งน้ำแบบพลังงานแสงอาทิตย์ (โซลาร์เซลล์) การขุดลอกแหล่งน้ำเดิม เป็นต้น เพื่อช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาของพื้นที่ต่อไป

แผนการใช้ที่ดินตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2568-2572

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตทำนา เนื้อที่ 3,422 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	2,275,000.00
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	128,000.00
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	297,500.00
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	30,000.00
	1.4 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	255,000.00
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	4,500.00
	1.6 การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช	22,500.00
	1.7 โครงการส่งเสริมการไถกลบและผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก	1,537,500.00
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	2,275,000.00
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	128,000.00
2. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 9,293 ไร่ เขตปลูกไม้ยืนต้น 137 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	2,224,900
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	230,400
	1.2 การพัฒนาเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	34,000
	1.3 การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์	170,000
	1.4 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	3,000
	1.5 การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช	37,500
	1.6 ส่งเสริมเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ด้วยระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS)	50,000
	1.7 การผลิตปุ๋ยหมัก พด.	1,700,000

แผนการใช้ที่ดินตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
	2. การบริหารจัดการน้ำ	8,423,165
	2.1 ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	423,165
	2.2 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ (งานขุดลอก)	3,000,000
	2.3 ระบบส่งน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์	5,000,000
3. เขตปลูกพืชไร่ 330 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	125,715
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	23,040
	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	50,575
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	5,100
	1.4 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	42,500
	1.5 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	750
	1.6 การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช	3,750
4. เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 9 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	90,835
	1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	12,800
	1.2 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	7,650
	1.3 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	135
	1.4 การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช	2,250
	1.5 การผลิตปุ๋ยหมัก พด.	68,000
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	4,716,450
	2. การบริหารจัดการน้ำ	8,423,165
	รวมแผนงาน/โครงการ	13,139,615

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตเกษตรกรรม - เขตทำนา เนื้อที่ 3,422 ไร่ - เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 9,293 ไร่ - เขตปลูกพืชไร่ 330 ไร่ - เขตปลูกพืชทางเลือก เนื้อที่ 9 ไร่	(1) โครงการใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด) (2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร) (3) โครงการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล (กรมส่งเสริมการเกษตร) (4) โครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าว (กรมส่งเสริมการเกษตร) (5) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (ข้าว) (กรมส่งเสริมการเกษตร) (6) โครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตลำไยนอกฤดู (กรมส่งเสริมการเกษตร) (7) โครงการขุดเจาะบ่อบาดาลพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร) (8) โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี (กรมส่งเสริมการเกษตร) (9) โครงการกำจัดวัสดุเศษข้าวโพด ลดการเผา (กรมส่งเสริมการเกษตร) (10) โครงการเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรโดรน (กรมส่งเสริมการเกษตร) (11) โครงการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการป้องกันกำจัดหนอนกระทู้ข้าวโพด (กรมส่งเสริมการเกษตร) (12) โครงการผลิตแคลเซียมโบรอนลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต (กรมส่งเสริมการเกษตร) (13) โครงการลดต้นทุนการผลิตการปลูกลำไย/ลำไยนอกฤดู และการพัฒนาความรู้ด้านการปลูกผักสวนครัวอย่างปลอดภัย (องค์การบริหารส่วนตำบลดอยเต่า) (14) โครงการเครื่องคัดขนาดลำไยให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด (กรมส่งเสริมการเกษตร) (15) โครงการแปรรูปมะม่วงลำไย (กรมส่งเสริมการเกษตร) (16) โครงการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์การเกษตรในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (องค์การบริหารส่วนตำบลดอยเต่า) (17) โครงการสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรประจำตำบลดอยเต่าและเกษตรกร (องค์การบริหารส่วนตำบลดอยเต่า)

ตารางที่ 7-2 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	(18) โครงการฝึกอบรมและศึกษาดูงานเพื่อส่งเสริมอาชีพของเกษตรกร (องค์การบริหารส่วนตำบลดอยเต่า)
	(19) โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ (องค์การบริหารส่วนตำบลดอยเต่า)
	(20) โครงการอบรมชุมชนพอเพียงตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (องค์การบริหารส่วนตำบลดอยเต่า)
2. เขตแหล่งน้ำ	(1) สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน)

แผนการใช้ที่ดินตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 7.3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ โครงการนำร่องตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
1. การปรับปรุงบำรุงดิน														4,716,450	
เขตทำนา/ ไม้ผล /ไม้ยืนต้น /พืชไร่/ พืชทางเลือก	การส่งเสริมการผลิตและการ ใช้สารอินทรีย์	ราย	165	165	165	165	110	770	84,480	84,480	84,480	84,480	56,320	394,240	พด.
เขตปลูกไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้ สารอินทรีย์ลดการใช้ สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	2	2	2	2	2	10	6,800	6,800	6,800	6,800	6,800	34,000	พด.
เขตทำนา/ พืชไร่	การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ยสด	ตัน	2.30	2.30	2.30	2.30	2.50	12	68,425.0	68,425.0	68,425.0	68,425.0	74,375.0	348,075	พด.
เขตทำนา/ พืชไร่	การส่งเสริมการปรับปรุง บำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	460	460	460	460	500	2,340	6,900	6,900	6,900	6,900	7,500	35,100	พด.
เขตทำนา/ ไม้ผล/ไม้ยืนต้น/ พืชไร่/ พืชทางเลือก	การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	ตัน	57	55	58	55	55	280	96,900	93,500	97,750	93,500	93,500	475,150	พด.
	การส่งเสริมการปรับปรุง บำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	114	110	115	110	110	559	1,710	1,650	1,725	1,650	1,650	8,385	พด.
	การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการ ดิน น้ำ และพืช	ตัวอย่าง	90	85	90	85	90	440	13,500	12,750	13,500	12,750	13,500	66,000	พด.

แผนการใช้ที่ดินตำบลดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตทำนา	โครงการส่งเสริมการไถกลบ และผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลด การปล่อยก๊าซเรือนกระจก	ไร่	150	150	150	150	150	750	307,500	307,500	307,500	307,500	307,500	1,537,500	พด.
เขตปลูกไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	ส่งเสริมเกษตรกรผู้ผลิตเกษตร อินทรีย์ด้วยระบบการรับรอง แบบมีส่วนร่วม (PGS)	กลุ่ม	-	--	-	1	1	2	-	-	-	25,000	25,000	50,000	พด.
เขตปลูกไม้ผล/ ไม้ยืนต้น/ พืชทางเลือก	การผลิตปุ๋ยหมัก พด.	ไร่	100	110	110	100	100	520	340,000	374,000	374,000	340,000	340,000	1,768,000	พด.
2. การบริหารจัดการน้ำ														8,423,165	
เขตปลูกไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	โครงการแหล่งน้ำในไร่นา นอกเขตชลประทาน	บ่อ	-	-	5	5	5	15	-	-	141,055	141,055	141,055	423,165	พด.
	การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ (งานขุดลอก)	ประมาณการ												3,000,000	พด.
	ระบบส่งน้ำด้วยพลังงาน แสงอาทิตย์	ประมาณการ												5,000,000	พด.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 มีนาคม 2567.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา : <https://ebmn.cdd.go.th/>. 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2567. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 1 มีนาคม 2567.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพัก. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจ. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลดอยเต่า. 2567. วิสัยทัศน์และพันธกิจ. แหล่งที่มา: https://www.doitao.go.th/index.php?_mod=MDJVQg&type=Z3c9PQ .6 มิถุนายน 2567.

สถานีพัฒนาที่ดินเชียงใหม่

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 กรมพัฒนาที่ดิน
230 หมู่ 3 ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ 50180
053-121171